Entre Sa Majesté Norodom Ier, Roi du Cambodge, d'une part ;

Et M. Charles Thomson, Gouverneur de la Cochinchine, agissant au nom du Gouvernement de la République française, en vertu des pleins pouvoirs qui lui ont été conférés, d'autre part ;

Il a été convenu ce qui suit :

Article 1er – S. M. le Roi du Cambodge accepte toutes les réformes administratives, judiciaires, financières et commerciales, auxquelles le Gouvernement de la République française jugera à l'avenir utile de procéder pour faciliter l'accomplissement de son protectorat.

Article 2 – S. M. le Roi du Cambodge continuera, comme par le passé, à gouverner ses États et à diriger leur administration, sauf les restrictions qui résultent de la présente convention.

Article 3 – Les fonctionnaires cambodgiens continueront, sous le contrôle des autorités françaises, à administrer les provinces, sauf en ce qui concerne l'établissement et la perception des impôts, les douanes, les contributions indirectes,

les

les travaux publics, et, en général, les services qui exigent une direction unique ou l'emploi d'ingénieurs ou d'agents européens.

Article 4.— Des Résidents ou des Résidents-Adjoints, nommés par le Gouvernement français et préposés au maintien de l'ordre public et au contrôle des autorités locales, seront placés dans les chefs-lieux de provinces et dans tous les points où leur présence sera jugée nécessaire.

Ils seront sous les ordres du Résident chargé, aux termes de l'article 2 du traité du 11 Août 1863, d'assurer, sous la haute autorité du Gouverneur de la Cochinchine, l'exercice régulier du Protectorat, et qui prendra le titre de Résident général.

Article 5.— Le Résident général aura droit d'audience privée et personnelle auprès de S. M. le Roi du Cambodge.

Article 6.— Les dépenses d'administration du Royaume et celles du protectorat seront à la charge du Cambodge.

Article 7.— Un arrangement spécial interviendra, après l'établissement définitif du budget du Royaume, pour fixer la liste civile du Roi et les dotations des princes de la famille royale.

La liste civile du Roi est provisoirement fixée à trois cent mille piastres; la dotation des princes est provisoirement fixée à vingt cinq mille piastres,

dont

dont la répartition sera arrêtée suivant accord entre S. M. le Roi du Cambodge et le Gouverneur de la Cochinchine.

S. M. le Roi du Cambodge s'interdit de contracter aucun emprunt sans l'autorisation du Gouvernement de la République.

Article 8. — L'esclavage est aboli sur tout le territoire du Cambodge.

Article 9. — Le sol du Royaume, jusqu'à ce jour propriété exclusive de la Couronne, cessera d'être inaliénable. Il sera procédé, par les autorités françaises et cambodgiennes, à la constitution de la propriété au Cambodge.

Les chrétientés et les pagodes conserveront en toute propriété les terrains qu'elles occupent actuellement.

Article 10. — La ville de Pnom-Penh sera administrée par une commission municipale, composée : du Résident général ou de son délégué, Président, six fonctionnaires ou négociants français, nommés par le Gouverneur de la Cochinchine ; de trois cambodgiens, un annamite, deux chinois, un indien et un malais, nommés par S. M. le Roi du Cambodge sur une liste présentée par le Gouverneur de la Cochinchine.

Article 11. — La présente convention dont, en cas de contestation et conformément aux usages diplomatiques, le texte français seul fera foi, confirme et complète le traité du 11 Août 1863, les

(ordonnances

ordonnances royales et les conventions passées entre les deux Gouvernements, en ce qu'ils n'ont pas de contraire aux dispositions qui précèdent.

Elle sera soumise à la ratification du Gouvernement de la République Française, et l'instrument de la dite ratification sera remis à S. M. le Roi du Cambodge dans un délai aussi bref que possible.

En foi de quoi, S. M. le Roi du Cambodge et le Gouverneur de la Cochinchine ont signé le présent acte et y ont apposé leurs sceaux./.

Fait à Pnom-Penh, le dix-sept Juin mil huit cent quatre vingt quatre.

Thomson

GOUVERNEUR ET COMMANDANT EN CHEF
REPUBLIQUE FRANÇAISE
COCHINCHINE FRANÇAISE

២ ព្រះបាទសម្ដេច ព្រះនរោត្តម បរមរាមទេវាវតារ ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី

ម្ចាស់ ;

មុនក្រៀមឺ សាស់ពុំមលុន ក្រាំងណើរ ទី ស្លា ក្រលញ្ញង ជើតាត

ឈ្មោះ ក្រាំងណើមាន ទី ស្លា ទេពពីរ ចាក់ទិសលិច នៅមានពេញសំណាក់ពី

ក្រាំងណើមាន ទី ស្លា ទេពពីរ ចាក់ទិសលិច ប្រកួលប្រមាក ម្ចាស់ ។

បានចូលបិតព្រៃមកា ដូចមានសេចក្ដីតទៅនេះ ។

ប្រការ ១

ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី ទ្រង់ព្រមសំរេចសេចក្ដី ដែលក្រុមបង្គំឡើងវិញ ពីពី

ឡើងរាជ្យនាយកក្រសួងស្រុក ឲ្យសេចក្ដីនំ កុំឲ្យក្ដី ឲ្យឃុំស នៅឡើងដីគ្មាន ដែល

ក្រាំងណើមាន ទី ស្លា ទេពពីរ ចាក់ទិសលិច ពិតសេចាតប្រយោជន៍ ទុកឡើងតែម្ចាស់

ឲ្យបានស្ម្រុះប្រោបសេចក្ដី នៅក្រុងពិការ ។

ប្រការ ២

ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី ទ្រង់ប្រកាសសំរេចពិតក្រសួងរាជការស្រុកតំណែង ដូចពី

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ដើមឡើងមក លើកលែងតែរឿងសេចក្តី ដែលបានស្រាយក្នុងបញ្ញត្តិក្នុងវគ្គទី៦ នេះ ។

ប្រការ ៣:

អស់តាម៉ឺនទោស ក្នុងពេលស្ដែកស្ករកក្ខុរទាក់ក៏ដោយ លើកលែងតែរឿងសេចក្តី ដែលត្រូវតាក់តែង យកតាមច្បាប់ពុំតាម ទៅក្បួន ទៅការ ក្នុងថ្ងៃត្រូវម៉ឺន អស់ទាំងពីរ ឲ្យការឃើញ ទៅការការ ការការដែលក្រុមប្រាំមួយ និង ឬ ស៊ីប អស់សំពៅ ឬ ពុក ឃុំក្រុង នោះ ។ ឯតាម៉ឺនទោសនោះ ត្រូវថៃការបារាំងលេយថេកម៉ឺល ។

ប្រការ ៤

អស់តាម៉ឺន រេស៊ីដង់បារាំងសែស ឬ តាម៉ឺន រេស៊ីដង់ អកញ្ញាស បារាំងស្បែរ នោះ ឲ្យ កំកាំណើមុន បារាំងសែស ពាំពោះមក ត្រូវទទួលការការ មនុស្សគំ ពន្ធ ឲ្យបានគាប់តាមច្បាប់សាញ ទៅបេក់ម៉ឺលក្រុមការពារស្រុក នោះត្រូវឲ្យ ធ្លាក់ទៅក្នុងថ្ងៃដុំទុំមក្នុងវេទិក ឬ ធ្លាក់ទៅក្នុងណាដែលឃើញថាប្រយោជន៍នោះ ។

អស់តាម៉ឺន រេស៊ីដង់ បារាំងសែស ទោអស់តាម៉ឺន រេស៊ីដង់អកញ្ញាស

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ចាកំណត់លេខនេះ ត្រូវស្តាប់បង្គាប់ កាម៉ឹន ឬរេស៊ីដង់១ ដែលកាន់ការ

ក្រុងក្រចេះ តាមបង្គាប់ហ្នឹង មុនគេ ឬ កំរណេរ ឬ ឈ្មោះរេស៊ីដង់ ដែល

(តែង) ចាប់ទៅប្រព្រឹត្តទៅ ដូចមានក្នុងសេចក្ដីប្រការ ២ សញ្ញាត្រា ទៅ

ថ្ងៃ ១១ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩២៣ នោះ កាម៉ឹនរេស៊ីដង់នោះ ហៅថាកាម៉ឹន

រេស៊ីដង់ ឃឺរេណារ៉ាល់ ៗ

ប្រការ ៥.

កាម៉ឹន រេស៊ីដង់ ឃឺរេណារ៉ាល់នោះ មានអំណាចធ្វើការតាមបំណង

ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី ៗ

ប្រការ ៦.

អំពើចំណាយក្នុងការ ទៅចំណាយទៅប្រព្រឹត្តទៅ នោះត្រូវ

ប្រាកដទៅវិញ ៗ

ប្រការ ៧

ដល់ថ្ងៃចំបងឧញ៉ាក្នុងការសំរេចហើយ នោះនឹងពីករក្ស ១ យ៉ាង

ទៅកុំណាស់ ដើម្បីឧញ៉ាប្រាក់សំរាប់ព្រះរាជដូង ទៅប្រាក់សំរាប់ព្រះអង្គម្ចាស់

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ក្រុមព្រះអង្គ នឹងព្រះវង្សានុវង្ស ។

ឯពួកញាតិ ប្រាក់សំរាប់ព្រះអង្គស្នងនោះ នឹងបន្ទោះមាលក់ កុំណាស់នប្រាក់ ប្រើលើងទៀត ។

ឯ ប្រាក់សំរាប់ ព្រះអង្គម្ចាស់ក្រុមព្រះអង្គនោះ នឹងបន្ទោះមាលក់ កុំណាស់នប្រាក់ ពីម៉ឺនប្រាំមួយពាន់រៀល នឹងចែកចេញនោះនឹងមានកុំណាស់ ក = ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី នឹង មុខមន្ត្រី ដ៏ក្រោមជើង ឱ្យរាក្សាត្រឹមត្រូវបំពេញមក ។

ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី នឹងឲ្យប្រាក់ ប្រើត្រូវតាមសំណាចដ៏ក្រោមជើងមុន ឱ្យរាក្សាទុកឲ្យ តោះឲ្យពាំពាន ។

ប្រការ ៨

ទៀតដើមកំណត់ ក្នុងស្រុកខ្មែរត្រូវមានទៀតឡើយ ។

ប្រការ ៩

ទៀតដ៏ក្នុងកាត់ តាមដ៏គោះសល់មកក្នុងដេះ នឹងសំរាប់រាជ ក្នុងដេះ ត្រូវឲ្យ ក្រឹត្យការពាំងលែង តែក្រឹត្យការខ្មែរ (ដ៏ទៀតពីកំ) ឲ្យមានសមាលដ៏ក្នុងស្រុកខ្មែរ ឯពួកដ៏ក្រុមការមានលោល្ហពាំង គេដ៏វិញលោកលមិ ដែលមាន

មកលក់រ៉ែនេះ ត្រូវឲ្យកុងស៊ុលដូចដែល ។

ប្រការ ១០

តែខ្មែរក្រុងកំពត ដីដែលមានដុំកុម ១ ហៅ កំមីលីវែន មន្ទីរស្តីផ្ទាល់ក្រៅ ដំណុំប្រហែលឆ្លងកាត់ (ស្ពាក ភ្នំ) ត្រូវតាមយ៉ាង ។

ដំណុំនោះ ដីដែលកាក់ តាមម៉ឺនឡើងដល់ យ៉ាងណាក៏ដោយ ឬ អ្នកឯទៀតដែល ឲ្យតាមម៉ឺននោះ ធ្វើដល់ខ្លួន ឆាប់ទាន់ឲ្យដឹង ។

តាមម៉ឺនបារាំងសែស ឬឈ្មួញបារាំងសែស ៦ នាក់ ឲ្យ មុនស្មៀន ដ៏ ក្រុងកៅវេរី ឃ្លាំងភ្នំពេញ ទាំង ; ខ្មែរ ៣ នាក់ យួន ១ នាក់ ចិន ២ នាក់ ។ ខ្មែរ ១ នាក់ ផង ១ នាក់ ។ ត្រូវព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី. តាំងស្មៀនបារាំងសែស ឲ្យ មុនស្មៀន ដ៏ ក្រុងកៅវេរី ឃ្លាំងភ្នំពេញ ទាំងចេញ មក ។

ប្រការ ១១

ឲ្យសញ្ញា ក្នុងសំបុត្រនេះ បើសមាគមណ៍ នោះដែលធ្វើតាមគ្រប់ ខ្មែរប៉ុន្មានទីក បារាំងសែស នោះដើម (លាប ..) តែលេចក្តីអក្សរបារាំងសែសជា ខ្មែរ នៅលើទេចបំពេញ តាមសញ្ញាគ្រប់គេ នៅថ្ងៃ ១១ ខែអូត សក្ករាជ ១៨៦៣.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ទៅព្រះករុណាប្រកាស់ ទៅអស់សេញ្ញា កុងស៊ុលស៊ីវិល ដែលកូវ៉ែរណើរមុនក្នុង២

ប្រាកធ្វើ ដែលចំពោះការសុខសប្បាយលេចក្តី ដែលគេយកនេះ ។

សេញ្ញា កុងស៊ុលស៊ីវិល នេះ និងស្នងទៅ កូវ៉ែរណើរ ឲ្យស្ដាបចេញ

ចាត់ចំណាយ ក្នុងការពិសេស ហើយ និងអើយកាត់ ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី

ស្ការប្រកាច ។

យកសារប្រកន្លោះ ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី នៅ មុងស្យើរ ឲ្យ

កូវ៉ែរណើរ ឲ្យ ស្ដាបកូសាំងស៊ីន បានចុះសេញ្ញា ក្នុងសារានេះ ហើយបានដោះ

ត្រាផង ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញនៅថ្ងៃ១៧ ខែយូអាំង សក្ករាជ មួយពាន់ប្រាំបី

រយប៉ែតសិបបួន ។

Thomson

GOUVERNEUR ET COMMANDANT EN CHEF
RÉPUBLIQUE FRANÇAISE
COCHINCHINE FRANÇAISE

Procès-Verbal d'Echange
de la
Convention

conclue le 17 Juin 1884 entre S. M. Norodom Ier, Roi du Cambodge et M. Charles Thomson, Gouverneur de la Cochinchine Française.

Procès-verbal d'Echange.

Les soussignés s'étant réunis pour procéder à l'échange des Ratifications du Président de la République Française et de Sa Majesté le Roi du Cambodge sur la convention conclue le 17 Juin 1884 entre la France et le Cambodge pour régler les rapports respectifs des deux Pays; – les Instruments de ces actes ont été produits

et

et ayant été, après examen, trouvés en bonne et due forme l'Echange en a été opéré.

En foi de quoi, les Soussignés ont dressé le présent procès-verbal qu'ils ont revêtu de leurs cachets.

Fait à Pnompenh le Deux Octobre mil huit cent quatre vingt cinq -

[signature]

Ch. Bégin

GOUVERNEUR ET COMMANDANT EN CHEF COCHINCHINE
REPUBLIQUE FRANÇAISE